

Başvuru Numarası : 2018 / 2948
Toplantı Tarihi / Sayısı : 12.03.2019 / 79
Karar Numarası : 2019 / 16
Başvuran : C.G.
Adres : ... Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap : ... Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : ... Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuruda, özgürlüğünden mahrum bırakılan tarafından resmi kurumlara gönderilen mektupların okunduğu iddia edilmiş ve uygulamanın düzeltilmesi talep edilmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 13.08.2018 tarihinde Kuruma yapılmıştır.

3. Başvuru dilekçesi ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuranın iddialarıyla ilgili olarak, 6701 sayılı Kanun'un 18 inci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca başvuru ... Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne gönderilmiş, iddialara ilişkin bilgi ve belgeler ile değerlendirmelerinin gönderilmesi talep edilmiştir.

5. ... Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü tarafından Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığıyla gönderilen cevabi yazıda, resmi kurumlara gönderilen mektupların açıldığı ve okunduğu yönündeki iddiaların doğru olmadığı ve mevzuat çerçevesinde hareket edildiği belirtilmiştir.

6. Kurumun cevabı, görüşünün alınması amacıyla başvurana iletilmiş, başvuran tarafından belirtilen konuya ilişkin görüşleri belirtilmemiş, Kurumumuza yaptığı diğer başvurularda belirttiği iddiaları tekrarlanmıştır.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

7. Başvuru, 13.08.2018 tarihinde Kuruma yapılmıştır.

8. Başvuran ... Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmeden önce Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulmuştur.

9. ... Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 30.11.2016 tarihinde nakledilmiştir.

10. Başvuran tarafından, ilgili ceza infaz kurumuna girişinden 26.10.2018 tarihine kadar 167 mektup gönderilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

11. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9’uncu maddesinin (i) bendinde, Kurumumuzun “*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” le görevli olduğu düzenlenmiştir.

12. Aynı Kanunun 17 nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

13. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 68 inci maddesinin 4 üncü fıkrası uyarınca; “*Hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgraflar denetime tâbi değildir.*”

14. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğü’nün 122 nci maddesi uyarınca;

“(1) 91 inci maddeye göre mektup alma ve gönderme hakkı kapsamında hükümlüler tarafından yazılan mektup, faks ve telgraflar, zarfı kapatılmaksızın bu işle görevlendirilen ikinci müdür başkanlığında, idare memuru ve yüksek okul mezunu iki infaz ve koruma memuru tarafından oluşturulan mektup okuma komisyonuna iletilmek üzere güvenlik ve gözetim servisi personeline verilir. Yapılan incelemeden sonra gönderilmesinde sakınca görülmeyen mektuplar üzerine “görüldü” kaşesi vurulur, zarf içerisine konularak kapatılır ve postaneye teslim edilir.

(2) Resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilenler hakkında 91 inci maddenin dördüncü fıkrası hükmü uygulanır.

(3) Hükümlülere gönderilen ve açılıp incelendikten sonra verilmesinde sakınca olmadığı anlaşılan mektup, faks ve telgraflar zarfları ile birlikte verilir.”

B. Uluslararası Hukuk

15. Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı Hakkında Asgari Standart Kurallar(Nelson Mandela Kuralları)’ın 56 ncı maddesi uyarınca;

“*Her mahpus, içerik olarak herhangi bir sansüre uğramaksızın, tedavisine ilişkin olarak merkezi cezaevi yönetimi ve yasal yetki veya, gözden geçirme ve ıslah yetkisine sahip olanlar da dahil olmak üzere, diğer yetkili makamlara istek veya şikayette bulunma hakkına sahiptir.*”

16. Aynı Kuralların 57 nci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca;

“*Mahpusların talep veya şikayetlerini güvenli ve müştekinin talep etmesi durumunda gizli bir şekilde yapabilmesini sağlayan önlemler alınır. 56. kuralın 4. paragrafında belirtilen mahpus veya diğer bir kişi, talep veya şikayette bulunmanın bir sonucu olarak misilleme, yıldırma veya diğer olumsuz sonuçlarla karşılaşma riskine maruz bırakılmamalıdır.*”

17. Avrupa Cezaevi Kuralları’nın “Dış dünya ile ilişki” başlıklı 24 üncü maddesinin 1 ve 3 üncü fıkraları uyarınca;

“24.1. Mahpusların mümkün olabilen sıklıkta mektup, telefon veya diğer iletişim vasıtalarıyla aileleriyle, başka kişilerle ve dışarıdaki kuruluşların temsilcileriyle haberleşmelerine ve bu kişilerin mahpusları ziyaret etmelerine izin verilmelidir.

24.3. Ulusal hukuk, mahpuslarla iletişim kurması kısıtlanamayacak olan ulusal ve uluslararası kuruluşları belirlemelidir.”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Başvurunun, 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 48 inci maddesinde aranan ön inceleme şartlarını taşıdığı görülmüş ve bu nedenle mezkûr Yönetmeliğin 49 uncu maddesinin 5 inci fıkrası doğrultusunda inceleme ve araştırma aşamasına geçilmiştir.

a. Başvuranın İddiaları

19. Başvuran, ceza infaz kurumundan resmi kurum ve kuruluşlara kapalı olarak gönderilmesi gereken mektuplarının açıldığını ve okunduğunu iddia etmiştir.

b. Muhatabın Açıklamaları

20. ... Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından gönderilen cevabi yazıda,

- Resmi kurum ve kuruluşlara gönderdiği mektupların açıldığı iddiaları doğrultusunda yapılan araştırmada; hükümlünün UYAP kayıtları incelendiğinde şuna kadar 167 resmi kurum, kuruluş ve özel kişilere mektup gönderdiği,

- Gönderilen mektupların 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 68 inci maddesi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğün 122, 123, 124 üncü maddesine uygun şekilde gönderildiği,

- Özel kişilere yazdığı mektupların yukarıda anılan kanun ve tüzük maddeleri gereği, mektup okuma komisyonu tarafından okunup, “Görüldü” kaşesi vurularak ilgisine gönderildiği,

- Resmi kurum ve kuruluşlara kapalı olarak yazdığı iletilerin ise yine yukarıda anılan kanun ve tüzük maddeleri gereği, açılmadan ilgililerine gönderildiği

- Gönderilen 167 iletinin de kayıtlarının muntazam olarak tutulduğunun tespit edildiği belirtilmiştir.

VI. Değerlendirme

21. Haberleşme hürriyeti, Anayasanın 22 nci maddesinde düzenlenmektedir. Buna göre; “Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme

engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar. İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.”

22. Haberleşme hürriyetinin sınırlanması Anayasa belirtilen sebeplerle ve ancak kanunla mümkündür. Bununla birlikte Anayasanın 22 nci maddesinin üçüncü fıkrası doğrultusunda ceza infaz kurumlarını, istisnai nitelikteki kamu kurum ve kuruluşu olarak değerlendirilmektedir. Yani ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin haberleşme hürriyeti Anayasanın 22 nci maddesinin ikinci fıkrasında istenen hakim kararı aranmaksızın ilgili mevzuat çerçevesinde sınırlanabilir. (Burak Güngör, “Hükümlülerin Haberleşme Hürriyetine Anayasa Mahkemesinin Yaklaşımı, AYM Dergisi, Yıl 6, Sayı 12, 2018, s.1)

23. Anayasa Mahkemesi tarafından bu husus şu şekilde açıklanmaktadır: “Ceza infaz kurumlarının, özgürlüğü mahkeme kararıyla kısıtlanan hükümlülerin tutulduğu Devletin kontrolü altındaki özel alanlar olması ve dolayısıyla Devletin hem bu kurumda bulunanların güvenliklerinin korunması hem de düzen ve disiplini tesis etme yükümlülüğünün bulunmasının doğal sonucu olarak hükümlülerin sosyal ilişkilerinin ve dış dünya ile iletişimlerinin sınırlandırılması kaçınılmazdır. Bu bağlamda, itiraz konusu kuralla ceza infaz kurumunda düzenin, güvenliğin ve disiplinin sağlanması ve suç işlenmesinin önüne geçilmesi açısından hükümlülerin yazılı haberleşmelerinin denetim altına alındığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, itiraz konusu kuralla kamu düzenin sağlanması amacıyla hükümlülerin haberleşme özgürlüğüne bir sınırlandırma getirildiği, sınırlamanın kanunla ve Anayasa’nın 22. maddesinde belirtilen özel sınırlandırma nedenine bağlı kalınarak yapıldığı açıktır. Öte yandan, anılan maddenin (4) numaralı fıkrasıyla da hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgrafların denetime tâbi olmadığı belirtilerek hükümlülerin yazılı haberleşme özgürlüğü yanında adil yargılanma hakkı da güvence altına alınmıştır. Bu yönüyle kuralda öngörülen denetim ile Kanun’da hükümlülere tanınan diğer iletişim imkânları da (avukat ve noterle görüşme, süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma, telefon ile haberleşme, radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma) dikkate alındığında, hükümlülerin yazılı haberleşme özgürlüğü ile kuralla getirilen sınırlama arasında bulunması zorunlu adil denge korunmuştur. (AYM, E. 2013/54, K. 2013/161)”

24. Etkin şikayet ve denetim prosedürleri, cezaevlerinde kötü muameleye karşı temel önlemlerdir. Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi’ne göre mahpusların cezaevi sisteminin içinde ve dışında, ilgili makamla gizli görüşme olasılığı dahil, başvurabilecekleri şikayet kanalları olmalıdır. CPT, PRG. 54. 2. Genel Rapor’dan alıntı [CPT/Inf (92) 3]

25. Bu anlamda “Hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgraflar denetime tâbi değildir.” hükmünü haiz Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 68 nci maddesi önemli olup mahpusların ceza infaz kurumlarında yaşadıkları veya yaşayabilecekleri tehlikeleri ya da taleplerini, üzerlerinde herhangi bir baskı ve tehdit olmaksızın iletebilmelerinin amaçlandığı ortadadır.

26. Karara konu başvuruda başvuran, ceza infaz kurumundan resmi kurum ve kuruluşlara kapalı olarak gönderilmesi gereken mektuplarının açıldığını ve okunduğunu iddia etmektedir.

27. Başvuranın dilekçe ve cevapları incelendiğinde, resmi kurum ve kuruluşlara gönderdiği mektupların açıldığı ve okunduğu iddiası ile ilgili olarak somut ve makul hiçbir veri sunamamış ve muhatap kurumun yanıtlarına karşı iddia ettiği hususla ilgili cevap vermemiş olduğu görülmektedir.

28. Belirtilen sebeplerle başvuru hakkında ihlal olmadığı kararının verilmesi gerekmektedir.

VII. KARAR

Açıklanan mevzuat ve gerekçeler çerçevesinde;

1. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 18 inci maddesinin dördüncü fıkrası doğrultusunda İNSAN HAKLARI İHLALİ YAPILMADIĞINA,

2. Kararın taraflara TEBLİĞİNE,

3. Kararın KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

4. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yoluna başvurulabileceğine,

12.03.2019 tarihinde, Safet Balın'ın karşıoyuyla, OYÇOKLUĞUYLA, karar verildi.